

**ФІЛОСОФСЬКО-АНТРОПОЛОГІЧНЕ ВЧЕННЯ ЯК ОСНОВА
ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГА**

Плюралізм, поліпарадигмальність і гетерогенність, невизначеність як характерні риси постмодерністського середовища сучасного суспільства вимагають від науки й освіти забезпечення людини таким знанням, що має особистісну природу, є певним ресурсом саморозвитку людини, дійовим механізмом мінімізації суперечностей соціуму, динамічним процесом, суспільною та особистісною цінністю, конкурентною перевагою у праці тощо.

Професійно-педагогічна освіта, що повинна поєднувати методологічну, загальнопедагогічну, предметно-професійну та технологічну частини, не спирається достатньою мірою на філософсько-антропологічний потенціал. У помітних зрушеннях від соціоцентрованого до людиноцентрованого розуміння освіти як підсистеми особистості, «яка формується разом з особистістю», до визнання освіти не стільки навчальною діяльністю, скільки соціокультурною цінністю й діяльністю, що орієнтована на досягнення універсальних законів, ми у здійсненні освітніх перетворень спостерігаємо певний консерватизм, інерційність і «великі сподівання» на антропологізацію освіти.

З метою підготовки вчителя до особистісно-орієнтованої освіти об'єктом професійного розвитку в навчальному закладі повинні стати такі інтегральні характеристики особистості педагога: спрямованість, компетентність, емоційна й поведінкова гнучкість. Ідеї цілісності, єдності особистісного та професійного розвитку людини лежать в основі запропонованої нами концепції антропологічно спрямованого управління, де провідним фактором розвитку є мотиваційна ціннісна сфера особистості, її активність, потреба в самореалізації.

Як відомо, особистість є суб'єктом і об'єктом антропологічно спрямованого управління в умовах університетської освіти. Стан відносин цілісність складної соціальної системи залежать, передусім, від збалансованості двох підсистем: об'єкта й суб'єкта соціального управління. Об'єктом у психологічному розумінні є спільність людей, об'єднаних у межах даної організації. Але педагогіка, спираючись на положення соціальної психології, звертає увагу не стільки на колектив, скільки на особистість, у чому й полягає зміст особистісно-орієнтованого підходу в освіті [1, 68].

Щодо провідного характеру антропологічно спрямованого управління професійною підготовкою студентів - розвитку особистості, то правильним є висновок В. Франкла про те, що основною рушійною силою в поведінці особистості є устремління людини до пошуку й реалізації сутності свого життя [4, 183]. Традиційна педагогічна наука та практика, проголошуючи «накопичення знань», формування «вмінь і навичок», у кращому разі - «розвиток інтелекту» й «індивідуальний підхід», ігнорувала потребу молоді в

пошуках сенсу життя й діяльності. Тому сьогодні на перший план висувається завдання переорієнтації" з особистісно-орієнтованого навчання в старому розумінні на педагогічну взаємодію в системі «особистість-особистість». У цій системі «озброєння знаннями й уміннями» - базове, але не основне завдання, першочерговим же є формування відносин, особистісних сутностей і цінностей життя, професійно-педагогічної діяльності.

Аналізуючи професійний розвиток як безперервний процес самопроекткування можна виділити в ньому три основні стадії становлення особистості: самовизначення, самовираження, самореалізація. Саме на останній стадії формується миттєва філософія людини, усвідомлюється сутність життя, утверджується суспільна позиція. У результаті суб'єкт, досягнувши професійної компетентності, гармонійно розвиває свою особистість.

Отже, розвиток особистості (її інтегральних характеристик) визначає успіх професійної підготовки й разом із тим удосконалення тієї чи іншої професійної діяльності визначає стратегію розвитку особистості.

Підготовка до професії - це багато в чому вибір між стратегією адаптації, з одного боку, і стратегією вивільнення внутрішніх ресурсів розвитку особистості, що включає вміння розв'язувати ціннісно-моральні проблеми й за необхідності протистояти доквіллю, - з іншого. Тому професійний розвиток майбутнього вчителя - це і результат, і засіб розвитку особистості.

Одним із завдань сучасної системи управління процесом професійної підготовки майбутніх педагогів є створення найбільш сприятливих умов для підвищення активності й самостійності студентів шляхом самоврядування, яке постає як процес перетворення студента з об'єкта на суб'єкт. Ідеться про визнання прав суб'єкта управління не тільки деканатами й кафедрами, а й студентськими групами й окремими студентами.

В особистісно-орієнтованому підході управління процесом професійної підготовки майбутніх педагогів ми виділяємо чотири основні напрями дослідження професійного розвитку особистості: змістовний, динамічний, інституціональний, технологічний. Складовими змістовного напрямку є філософське наповнення діяльності; динамічного - поле професійного розвитку через ідентифікацію до творчої самореалізації; інституціонального - організація позитивного, гуманістичного середовища; технологічного - адекватні форми, методи й засоби реалізації антропологічно спрямованого управління в системі професійної підготовки у педагогічному університеті.

Таким чином, можна виділити такі умови ефективності управління професійною підготовкою педагогів у межах філософсько-антропологічного вчення: поліпшення управління за рахунок уваги до диференційованих потреб студентів і викладачів; управління в контексті особистісно-орієнтованих мети, стратегії, структури й інших вимірів, урахування природних можливостей особистості у процесі інноваційної діяльності; підвищення уваги до гармонізації взаємовідносин і взаємодії суб'єктів педагогічного процесу.

Управління процесом професійної підготовки педагогів на основі філософсько-антропологічного вчення сприяє розвитку гуманістичного світогляду, складовими якого можна вважати органічну орієнтованість на

кожну людину як на таку, що має певну цінність і невід'ємні права й обов'язки; визнання антропологічних цінностей (життя, фізичне й психічне здоров'я студента, дотримання його прав і свобод тощо) як пріоритетних; формування ціннісного ставлення до кожного дня й періоду життя; визнання й органічне сприйняття гуманістичних цілей виховання (цілісного розвитку людини як особистості, гармонія з природою, суспільством, собою, створення комфортних емоційних умов в освітньому закладі тощо); орієнтація на виховання як на важливий компонент педагогічного процесу, а також як на взаємодію, діалог, взаємний рух студента і викладача назустріч один одному; усвідомлення того, що успішно навчати і виховувати можна тільки за умов взаємної поваги.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондар В. І. Теорія і технологія управління процесом навчання в школі / В. І. Бондар. - К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2000. - 191 с.
2. Геращенко И. Г. Философско-методологические и социокультурные оснований дидактики : дис. ... докт. филос. наук : 09.00.01 / И. Г. Геращенко. - Саратов, 1995. -232 с.
3. Панченко Г. Д. Психолого-педагогічна підготовка студентів педвузу - основа їхньої педагогічної творчості / Г. Д. Панченко, Т. С. Коршак, О. Г. Гавриленко // Творча особистість вчителя: проблеми теорії і практики : зб. наук., праць. - К. : УДПУ, 1997. -С. 233-235.
4. Франки В. Человек в поисках смысла / В. Франки. - М. : Прогресе, 1990. - 368 с.